

ФІКСОВАНИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ПОДАТОК ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ СТИМУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Охарактеризовано державну підтримку розвитку сільського господарства в сучасних умовах господарювання. Окреслено структуру державної фінансової підтримки суб'єктів господарювання в системі агропромислового комплексу. Подано характеристику фіксованого сільськогосподарського податку. Визначено позитивні та негативні аспекти застосування фіксованого сільськогосподарського податку.

Дана характеристика государственной поддержки развития сельского хозяйства в современных условиях хозяйствования. Обозначена структуру государственной финансовой поддержки субъектов хозяйствования в системе агропромышленного комплекса. Дана характеристику фиксированного сельскохозяйственного налога. Определены положительные и отрицательные аспекты применения фиксированного сельскохозяйственного налога.

The practice of applying the fixed agricultural tax as a tool to stimulate agricultural production. Characterizes the state support of agriculture in the contemporary economy. Outlines the structure of state financial support for entities in the system of agriculture. The characteristic of fixed agricultural tax. Positive and negative aspects of using the fixed agricultural tax.

Ключові слова: фіксований сільськогосподарський податок, сільськогосподарське виробництво, державна підтримка, сільськогосподарські товаровиробники, сільськогосподарська продукція, суб'єкти господарювання, Податковий Кодекс.

Сільське господарство є важливою і специфічною галуззю господарського комплексу, оскільки в системі АПК формується майже 70% продовольчих ресурсів і значна частина роздрібного товарообороту.

Одне з основних завдань держави – впровадження раціональної бюджетної підтримки.

Державна підтримка розвитку сільськогосподарського виробництва, інших галузей АПК має бути спрямована на гарантування продовольчої безпеки країни, створення умов конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, забезпечення захисту товаровиробників, що має велике значення не лише для аграрної сфери, а й для усього народного господарства України [4, с.73].

Питання застосування спеціального режиму оподаткування фіксованим сільськогосподарським податком щодо сільськогосподарських виробників входять у коло наукових інтересів багатьох учених. Зокрема, цій проблематиці присвячено праці відомих вітчизняних дослідників В.Андрущенка, О.Василика, В.Вишневецького, М.Дем'яненка, Д.Деми, О.Кириленко, А.Крисоватого, М.Кучерявенка, П.Лайка, І.Лукінова, І.Луніної, А.Поддєрьогіна, А.Соколовської, Л.Тулуша, В.Федосова та інших. Зважаючи на складність даної теми, значна частина проблемних питань потребує докладнішого вивчення. Не розкритими залишаються напрямки державної підтримки сільськогосподарських підприємств із застосуванням спеціальних режимів оподаткування, зокрема справляння фіксованого сільськогосподарського податку.

Метою даної статті є аналіз позитивних та негативних аспектів запровадження спеціального режиму оподаткування фіксованим сільськогосподарським податком.

Розглядаючи структуру фінансової підтримки розвитку агропромислового комплексу на рівні держави, звернемо увагу на перевагу в абсолютному розмірі непрямой підтримки за допомогою спеціальних режимів і механізмів оподаткування над прямим бюджетним фінансуванням. Розвиток АПК здійснюється за рахунок видатків з бюджету: видатки на поліпшення земельних ресурсів, на сільськогосподарське виробництво, на діяльність і послуги в галузі сільського господарства, видатки на закупівлю сільськогосподарської продукції та техніки, а також на дослідження й практичні розробки в галузі сільського господарства [4, с.73].

Результатом є відмова від прямої бюджетної підтримки виробників, що спричинено неефективністю використання державної допомоги і додатковим навантаженням на споживачів, та підтримка протилежного напрямку, який передбачає підвищення доходів і купівельної спроможності. Така підтримка у нашій країні особливо актуальна. Оскільки за класифікацією ООН, якщо 60% витрат сімейного бюджету витрачається на харчування (а в Україні таких 75% населення), це свідчить про низький рівень життя. Ця допомога перевищуватиме рівень державних витрат на реструктуризацію та списання податкових боргів, але вона буде спрямована на населення України, а не на неефективне виробництво [5, с.21].

У системі альтернативних податків ФСП посідає своєрідне і дуже специфічне місце. Пояснюється це кількома підставами. Так, по-перше, мета його запровадження порівняно з іншими альтернативними податками характеризується більш чіткою та вузькою цілеспрямованістю – це підтримка сільськогосподарських товаровиробників, спрощення системи оподаткування саме в галузі сільського господарства. По-друге, йдеться про прямий реальний податок виключно з юридичних осіб, при цьому, аналізуючи особливості регулювання цього податку, ми дійдемо висновку, що законодавець передбачає спеціального платника (характеризується відповідним статусом чи певною діяльністю). По-третє, ФСП належить до категорії загальнодержавних. Проте він надходить до місцевих бюджетів, що й природно, оскільки діяльність щодо виробництва та переробки сільськогосподарської продукції здійснюється на території певних регіонів, при якій використовується метод часткового розподілу податку (податкове квотування) [3, с.2].

Згідно зі статтею 301 Податкового Кодексу України, прийнятого Верховною Радою України 2 грудня 2010 року, платниками ФСП можуть бути сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського виробництва за попередній (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%, але з урахуванням обмежень, встановлених пунктом 301.6, не можуть бути зареєстровані платниками ФСП: суб'єкти господарювання, у яких понад 50% доходу, отриманого від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, становить дохід від реалізації декоративних рослин, диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра; суб'єкти господарювання, які провадять діяльність з виробництва та/або реалізації підакцизних товарів, крім виноматеріалів, вироблених на підприємстві первинного виноробства для

підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції; суб'єкти господарювання, які на день подання документів для набуття статусу платника податку мають податковий борг (недоїмку), за винятком безнадійного податкового боргу (недоїмки), який виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин) [2].

Крім того, зазначений пункт містить перелік супутніх послуг, доходи від яких також включаються до складу доходів, отриманих від реалізації сільгосппродукції.

Згідно з статтею 303 Податкового Кодексу України, базою оподаткування ФСП для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка 1 га сільськогосподарських угідь, проведена за станом на 1 липня 1995 року, індексація якої не проводиться [2]. Для набуття і підтвердження статусу платника ФСП сільськогосподарським товаровиробникам до 1 лютого поточного року необхідно надати до податкових органів перелік документів, визначених статтею 308 Кодексу, а саме: а) загальну податкову декларацію з податку на поточний рік щодо всієї площі земельних ділянок, з яких справляється податок (сільськогосподарських угідь: ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень), та земель водного фонду внутрішніх водойм (озер, ставків та водосховищ) – органу державної податкової служби за своїм місцезнаходженням (місцем перебування на податковому обліку); б) звітну податкову декларацію з податку на поточний рік окремо щодо кожної земельної ділянки – органу державної податкової служби за місцем розташування такої земельної ділянки; в) розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва – органам державної податкової служби за своїм місцезнаходженням або за місцем розташування земельних ділянок за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади з питань державної аграрної політики за погодженням з центральним органом державної податкової служби; г) відомості або довідку про наявність земельних ділянок – органам державної податкової служби за своїм місцезнаходженням та за місцем розташування земельних ділянок.

У відомості (довідці) про наявність земельних ділянок зазначаються відомості про кожний документ, що встановлює право власності та користування земельними ділянками, у тому числі про кожний договір оренди земельної частки (паю) [2].

Підтвердження розміру площ сільськогосподарських угідь, що перебувають у власності сільськогосподарського виробника або надані йому у користування, у тому числі на умовах оренди, та їх нормативної грошової оцінки здійснюється відповідними органами державних земельних ресурсів за місцем розташування земельної ділянки.

Отже, фіксований сільськогосподарський податок є важливим інструментом стимулювання сільськогосподарського виробництва, який зменшує податковий тиск на сільськогосподарських товаровиробників і на цій основі забезпечує стимулювання раціонального використання землі, нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції.

Крім вирішення основного питання – скорочення непосильного податкового навантаження на сільгоспвиробників, даний податок має й інші позитивні риси: фіксована величина податку, з одного боку, вимагає ефективного і раціонального

господарювання, а з іншого – надає виробникам упевненості в їхній роботі, стимулює до нарощування обсягів виробництва, зростання рівня його прибутковості; спричиняє скорочення витрат на ведення бухгалтерського обліку і складання податкової звітності.

З огляду на те, що термін дії ФСП є законодавчо обмеженим, а пряме оподаткування сільськогосподарських товаровиробників має значні недоліки, виникає необхідність пошуку шляхів удосконалення підсистеми прямого оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Вчені і практики виділяють два варіанти її реформування: перший – залишення комплексного прямого податку, який включатиме в себе декілька прямих податків, у тому числі податок за сільськогосподарські угіддя і податок на прибуток, другий – створення підсистеми прямого оподаткування, в якій передбачається окреме функціонування земельного податку, податку на прибуток та інших прямих податків.

Наявні недоліки спрощеної системи вимагають її перегляду і побудови досконалішого механізму оподаткування сільгоспвиробників, а законодавець обмежується лише коригуванням чинного механізму справляння фіксованого сільськогосподарського податку.

Список використаних джерел:

1. Андрієвський К. Фіксований сільськогосподарський податок в Україні: економіко-правовий аспект / К. Андрієвський // Фінанси та банківська справа. Вісник КНЕУ. – 2009. – №6. – С.86-93.
2. Податковий кодекс України // Голос України. – №229-230. – 2010.
3. Про фіксований сільськогосподарський податок // Обрії Оратівщини. – 2011. – №4. – 27 січ. – С.2.
4. Олексієнко А.О. Практика застосування фіксованого сільськогосподарського податку як одного з інструментів стимулювання сільськогосподарського виробництва / А.О.Олексієнко // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – №17. – С.73-77.
5. Савка В. Спеціальний режим оподаткування фіксованим сільськогосподарським податком / В. Савка // Економіка. – 2009. – №7(98). – С.21-23.